

Čednost ni dar narave

Ob listanju revij in časopisov nas nenehno spremljajo podobe, slike lepih obrazov in postavnih deklet. Nanje smo tako navajeni, da jih večinoma le bežno preletimo oziroma morda včasih niti ne opazimo. Kljub temu pa te oblike vestno spravljamo v spomin in jih smatramo za lepe, normalne, običajne.

Človek od vedno stremi k lepemu, ideja lepega pa se od prazgodovine do današnjih dni spreminja. Definicija lepote konec koncev ne obstaja, čeprav so študije pokazale, da obstajajo neki splošni parametri: to sta simetrija in skladnost. Simetričnost obraza in proporcionalnost telesa sta bili vedno zaznani kot lepi. Obstajajo predeli možganov, ki se aktivirajo, ko človek zagleda simetrijo, red, harmonijo, posledično vse, kar se temu čim bolj približuje, smatramo za lepo.

Koliko je pa pravzaprav sama lepota pomembna, če želimo biti srečni in uspešni? Vsak izmed nas vsaj malo hrepeni po lepoti. Le kdo ne bi bil rad lep in privlačen? Zanimivo je, da večkrat lepim stvarjem brez premislekov pripisujemo tudi lepe, pozitivne lastnosti. Prepričani smo, da so lepi ljudje samoumevno srečnejši, uspešnejši, bolj všečni. Posledično si predstavljamo, da nas bo družba lažje sprejemala in bolj spoštovala, če se bomo znali pokazati v vsej svoji lepoti.

Večkrat pa nas prav to hrepenenje po nekem nedosegljivem idealu privede ravno na nasprotno pot. Namesto da bi sami sebe sprejemali in znali postaviti svoje prednosti, imamo občutek, da ne bomo nikoli dosegli določenih standardov in se zato še bolj zapremo vase. Ne zavedamo se, da je eden izmed

najvažnejših faktorjev pravzaprav samopodoba. Brala sem, da se nekaterim ljudem, ki se odločijo za plastično operacijo, po le-tej bistveno dvigne samozavest, čeprav mogoče estetska sprememba sploh ni tako očitna. Torej je za vsem tem tudi neki psihološki aspekt.

Obstaja tudi razlika med tem, kar človek zaznava kot lepo in med priučeno lepoto, ki nam jo vsiljujejo mediji. Ti so nam tako deformirali podobo, kaj je dejansko lepo, in nam podtaknili neki nedosegljiv fenomen popolnosti. Nedosegljivost lepote je bila kljub vsemu že od nekdaj prisotna; v srednjem veku je to veljalo za lepa dekleta z oblinami, kar je bilo za tiste čase prav tako težko dosegljivo. A ne zato, ker si ta ne bi mogla preoblikovati telesa na želen način, vendar enostavno zaradi pomanjkanja hrane. Danes pa smo prišli do nekega skoraj bolnega kulta lepote, ki vse več deklet in žensk poriva v jarek prehranskih motenj.

Verjamem, da smo vsi že prevečkrat slišali stavek: spoštuj samega sebe, sprejemaj se za takšnega, kot si ... Ga pa pridno vsi podcenjujemo. Ne zavedamo se, koliko lahko samopodoba konkretno vpliva na to, kakšen vtis bomo naredili na druge in koliko več lepote bomo izžarevali, če se bomo najprej sami dobro počutili. To definitivno ni lepota, ki bi osvajala prve nagrade na lepotnih tekmovanjih, je pa tista, ki jo ostali opazijo. Take vrste lepote ne morejo nadomestiti ne idealni kilograme niti še tako dolge noge in ne brezhibna frizura.

Številna odličja za igro »Umor v Vili Roung«

DRAMSKA DRUŽINA F. B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA NAJBOLJŠA V SLOVENIJI IN NA BALKANU!

POGOVOR Z VODITELJICO JASMIN KOVIČ IN MLADIMA IGRALCEMA
LUCREZIO BOGARO TER TADEJEM LUKMANOM

Vemo, da se v naši manjšini skriva veliko talentov, v zadnjih mesecih pa so se odlično izkazali člani števerjanske dramske družine **F. B. Sedej**. Z njihovo zadnjo igro »**Umor v Vili Roung**« so osvojili ne samo goriško, ampak tudi širše občinstvo. Pa ne samo to! Osvojili so tudi gledališke izvedence, kritike in žirije vsepovsod, tj. na vseh festivalih in tekmovanjih, na katera so se prijavili. Ta zmagoviti »pohod«, med katerim so števerjanski gledališčniki odnesli vse prve nagrade za najboljšo predstavo, ob tem pa so ponekod prejeli še dodatne nagrade za najboljšo režijo (Franko Žerjal) in najboljšo žensko vlogo (Sara Mikulus), se je začel na 10. Festivalu zamejskih amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah, nadaljeval pa na prestižnem vseslovenskem 52. Linhartovem festivalu v Postojni, na mednarodnem tekmovanju »Repasage fest«, ki je potekalo v kraju Ub južno od Beograda, nazadnje pa še na festivalu Čufarjevi dnevi na Jesenicah.

Odraslo skupino dramske družine F. B. Sedej – tako kot tudi zasedbo omenjene uspešnice »Umor v vili Roung« – sestavljajo igralci različnih generacij, ki se med seboj odlično ujemajo in dopolnjujejo. Ob njih v zakulisju deluje krasno uigrana skupina najrazličnejših pomočnikov, ki skrbijo za vse podrobnosti, od imenitnih scenografij in kostumov do luči, zvoka, maske, rekvizitov in nenazadnje premikanja in prevoza zahtevne scenografije. Vse koordinira mlada voditeljica skupine **Jasmin Kovič** – sicer študentka magisterija iz režije na DAMS v Bologni. Njo in druga dva mlajša člana dramske skupine **Lucrezio Bogaro**, študentko zgodovine umetnosti v Ljubljani, in **Tadeja Lukmana**, dijaka na novogoriški gledališki gimnaziji, smo tokrat povabili na naš običajni skupinski intervju, da bi tako bolje spoznali celotno dramsko skupino in se podrobneje seznanili z njihovimi prej omenjenimi uspehi, ki so bili v ponos celotni naši zamejski skupnosti.

➔ **Kdaj, kako in zakaj si se navdušil/a za gledališče in igranje?**

● **Lucrezia:** Že od malih nog sem sodelovala na raznih šolskih prireditvah in že od takrat so mi odrske deske všeč.

● **Tadej:** Navdušil sem se pri osmih letih, ko sem v šoli odigral svojo prvo predstavo, se pa ne spomnim, katera je bila.

➔ **Katera je bila tvoja prva predstava? Katera pa zate najpomembnejša?**

● **Lucrezia:** Moja prva prava predstava (poleg Rdeče kapice v vrtcu, kjer sem briljantno odigrala vlogo babice) je bila Pika Nogavička v režiji Marte Ferfolja na miklavževanju v Doberdobi leta 2003. Na to predstavo sem zelo navezana, toda zame je do sedaj najpomembnejša izkušnja igra Umor v vili Roung Achilleja Campanileja, ki smo jo letos igrali z dramsko družino v Števerjanu v režiji Franka Žerjale.

● **Tadej:** Zame je bila najpomembnejša predstava, ki smo jo odigrali v Postojni za Linhartovo srečanje 2013. Tam smo z dramsko skupino iz Števerjana osvojili Matička za najboljšo predstavo Slovenije.

● **Jasmin:** Prva predstava je bila v otroškem vrtcu v Števerjanu, ko sem odigrala vlogo zvezdice. Takrat

me je premagala trema in nisem dala niti glasu od sebe. Ha, ha! Od takrat naprej sem v otroških letih vsako leto redna nastopala pri raznih otroških gledaliških skupinah, najpogosteje pa pri Prosvetnem društvu Podgora in pri Kulturnem društvu Briški grič v Števerjanu, vse do leta 2004, ko so me sprejeli v odraslo skupino Dramske družine F. B. Sedej.

➔ **Katero vlogo si najraje odigral/la? Ti je bila kdaj dodeljena taka, da ti prav ni bila všeč?**

● **Lucrezia:** Do sedaj nisem odigrala veliko vlog, tako da nobena ni bila tako neposrečena. Najlepša je bila verjetno prav Chrisis v Umoru v vili Roung, kjer igram, pojem in plešem.

● **Tadej:** Najlubša vloga mi je bila seveda vloga Alana v igri Limonada slovenica. Ni bilo nikoli take vloge, ki mi ne bi bila všeč. Vse odigram z veseljem.

● **Jasmin:** Najlepši spomini me vežejo na čas, ko sem v neki otroški igrici v režiji Lilijane Šibav odigrala vlogo sove. Takrat, kot otrok, sem na odru še sproščeno improvizirala in svoje soigralce nalašč spravljala v zadrego, ha, ha! V tistih letih je bilo igranje res le zabavna igra. V odrasli dobi pa, lahko rečem, me je najbolj razveselila vloga dekleta v radijski igri Smiljana Rozmana Veter, ki smo jo odigrali pri Radijskem odru v Trstu. Za-

dnje čase ne igram več, z izjemo Radijskega odra, kjer občasno še nastopam. Režija mi veliko bolj leži.

➔ **Kdaj in kako si se pridružil/la gledališki skupini F. B. Sedej?**

● **Lucrezia:** Dramski družini sem se pridružila lani jeseni, ko smo začeli zadnjo števerjansko produkcijo. Sicer pa sem že v Limonadi Slovenici sodelovala s kratko vlogo.

● **Tadej:** V dramsko skupino F. B. Sedej me je povabila Jasmin. To pa, ker je delala skupaj z mojo nono, ona pa ji je mimogrede povedala, da ima vnuka, kateremu je všeč gledališče. Tako me je Jasmin potegnila v skupino in meni je bilo od vsega začetka všeč.

● **Jasmin:** Odrasli skupini Dramske družine F. B. Sedej sem se pridružila leta 2004, ko sem odigrala lik Lize v komediji Klause Sandlerja »Povsem navaden dež«, ki jo je ansambel odigral pod režijskim vodstvom Franka Žerjale. V skupini sem kot igralka nastopala do produkcije Harveya leta 2010. Istega leta pa sem sprejela vodstvo Dramske družine. Od leta 2007 sem pri skupini tudi začela z občasnimi smotajnimi režijami, od leta 2011 pa sem sprejela vlogo asistentke režije ob Franku Žerjalu, ki je med tem časom postal naš redni režiser.

➔ **Kaj meniš o vašem zadnjem uspehu z igro Umor v vili Roung? Ste to pričakovali?**

● **Lucrezia:** Verjetno sem ga pričakovala. Ne iz prevezetnosti, ampak iz zavesti, da smo dobro delali, veliko dela vložili, bili zelo disciplinirani in imeli profesionalen pristop.

● **Tadej:** Ni se mi zdelo res, da bi s to predstavo res kaj zmagali, kajti predstave nisem nikoli videl iz drugega zornega kota, kot pa samo poslušal soigralce na odru. Nisem videl njihove mimike in energije, ki jo pri tem sproščajo. Ko sem prvič videl posnetek igre, sem bil presenečen. Takrat sem se zavedel, da je ta igra nekaj posebnega.

● **Jasmin:** Uspeha smo zelo veseli! Podkrepi nas je v prepričanju, da je bilo kar triletno večplastno delo učinkovito zasnovano. Od leta 2011 smo začeli z dolgotrajnejšimi bralnimi vajami, vajami za ustrezno

impotacijo glasu in vajami dikcije ter s sprostilnimi vajami in trenigom govornega aparata pred vsakim nastopom. Lansko leto smo, ob podpori društva Sedej, skupini mlajših nudili možnost brezplačnega tečaja dikcije s Tomažem Gubenškom v sklopu tečajev, ki jih vsako leto prireja Javni sklad za kulturne dejavnosti. Tudi tehnična skupina je pod vodstvom tehničnega vodje Janeza Terpina izredno napredovala. Uvedli smo digitalno upravljanje zvoka, luči in projekcije. V svoj ansambel smo sprejeli tudi koreografijo Moniko Zajšek, ki je s profesionalnim pristopom in dolgimi vajami plesalsko izurila igralce. Veliko smo delali tudi na maski in kostumih, za katere je skrbela Snežica Černic s šiviljo Irene Gruzovin, ki nam je sledila na vseh turnejah, in številne asistentke maske, ki so se pri Snežici izučile tehnike gledališkega maskiranja. Mislim, da je Franko Žerjal pokazal veliko odprtost do novosti, ki smo jih uvajali tudi po premieri. S številnimi dodatki in izpopolnjevanjem smo prišli do visoke kakovostne ravni. Veseli smo, da je bil trud poplačan.

➔ **Kaj pa meniš o gostovanju v Srbiji?**

● **Lucrezia:** V Srbijo smo šli, ker smo zmagali Linhartovo tekmovanje. Tudi v Srbiji smo dobili prvo nagrado za igro in režijo, kar je seveda navdušujoče.

● **Tadej:** To je bila naporna pot, ki pa je bila poplačana z zmago. Postali smo najboljša amaterska skupina na balkanskem področju.

● **Jasmin:** Po zmagi na 52. Linhartovem srečanju nam je Javni sklad za kulturne dejavnosti ponudil možnost, da se udeležimo mednarodnega festivala Repassage fest Ub, ki združuje vse zmagovalce državnih tekmovanj amaterskih gledališč držav bivše Jugoslavije. Zahvaliti se moramo Javnemu skladu za delno kritje stroškov in vsem zamejskim institucijam, ki so nas pri tem finančno podprli in nam nudili možnost, da smo se udeležili te manifestacije.

Mi pa se na tem mestu zahvaljujemo Števerjancem za njihov zanos, za dokazano kakovost pri delu, predvsem pa zato, da so vso Slovenijo in širšo javnost opozorili na to, kar premoremo Slovenci v Italiji, ko nas žene ljubezen do slovenske besede in do umetnosti!

Tina Paljk

V TREH POTEZAH OD AOSTE DO SICILIJE IN ČRNE GORE

Pogovor z Lejlo Juretič o evropskem
mladinskem prvenstvu v Budvi

Če sem v prejšnji številki Rasti pisala o košarkih (z vidika navijačic), je pa tokrat spet – sicer slučajno – na vrsti šport, vendar povsem drugačen, ki pa je meni osebno tudi veliko bližji, saj se sama že kar nekaj let ukvarjam z njim – to je šah. Šah sem se naučila igrati že v zadnjem letniku otroškega vrtca. Dobro se spomnim, kako smo bili z družino na počitnicah na Bledu in sva s sestro Urško v izložbi neke trgovine zagledali predmet, ki ga do takrat nisva poznali – očka nama je razložil, da je tisto šahovnica, in na najine prošnje jo je nazadnje tudi kupil, se doma z nama usedel za mizo in nama razložil, kaj sploh šah je in kako se igra. Prav očka je bil tisti, ki me je ne samo naučil, kako se postavijo in premikajo figure, ampak me je skozi vso osnovno in srednjo šolo poučeval šah, pa tudi sedaj mi lahko marsikaj novega in zanimivega pove o tej igri. Sedaj namreč že nekaj let igram v **šahovskem krožku** na Opčinah. Letos sem se, tako kot tudi nekateri drugi člani krožka, uvrstila tudi na mladinsko državno šahovsko prvenstvo, ki je potekalo od 29. junija do 6. julija v **Courmayeurju v Dolini Aoste**. Konkurenca je bila zelo močna, a vsak od nas se je potrudil po svojih močeh, da bi nasprotnikom iztrgal čim več točk. Predvsem je treba pohvaliti **Lejlo Juretič**, ki se je uvrstila na odlično osmo mesto v ženski kategoriji under 12 in si tako zagotovila nastop na evropskem prvenstvu, ki je pa potekalo od 29. septembra do 9. oktobra v **Budvi v Črni Gori**. Lejla je bila letos že tretjič na italijanskem državnem prvenstvu, prvič pa ji je uspelo, da se je uvrstila tudi na prejšnjem, na evropsko. Ko se je vrnila iz Budve, sem ji postavila nekaj vprašanj.

Lejla se je iz Budve vrnila s tremi točkami na devet tekem, kar glede na konkurenco sploh ni slab rezultat, vendar je povedala, da ni zadovoljna s svojim nastopom. Rekla je, da je v resnici pričakovala močnejšo konkurenco, a je vseeno upala na kakšno točko več, saj se ji zdi, da ni vedno igrala najbolje. Malo pa je imela tudi smole, saj je na primer že prvo kolo igrala z Bolgarko, ki se je na končni lestvici uvrstila zelo visoko.

»Prvo tekmo sem igrala kar dobro, a nasprotnica je bila močnejša in mi ni uspelo zmagati. Ko pa že na začetku izgubiš, te to precej potre,« je povedala. To je bil mogoče tudi razlog, da ji potem ni šlo najbolje od rok. Tudi glede splošne organizacije turnirja Lejla ni bila preveč zadovoljna, saj so igrali v telovadnici, in ker je bilo tam kar 1.045 mladih šahistov, povrh pa še njihovi spremljevalci, je bila gneča res ogromna.

»V telovadnici je bilo grozno toplo, saj je bilo preveč ljudi na kupu. Navajena sem, da na turnirjih po nekaj minutah pošljejo vse spremljevalce ven iz igralnega prostora, tokrat pa ni bilo tako. Sicer pa so varnostniki pazili, da so bili vsi tihi,« mi je razložila. Na srečo pa se je imela v hotelu Residence, kjer je bivala, možnost kopati v bazenih. Vsekakor pa je bila vseeno zadovoljna, saj je imela prvič v življenju priložnost, da se je udeležila tako pomembnega mednarodnega turnirja.

»Šele sedaj sem se zavedela, kako močan svet, saj je navsezadnje veliko evropskih šahistov med najmočnejšimi na svetu.« Poleg tega pa se je odlično razumela z nekaterimi nasprotnicami iz svoje kategorije; spoprijateljila se je predvsem z ostalimi dekletki iz Italije, tako da že komaj čaka na naslednje državno prvenstvo, ki bo letos potekalo na Trbižu.

Šaha pa ne igramo samo kot izvenšolsko dejavnost. Vsako leto se namreč marsikatera zamejska – tako osnovna, kot tudi srednja in višja – šola udeleži **šolskega šahovskega prvenstva**. Letos smo se dijakinje liceja Prešeren in tehničnega

Ekipa liceja Prešeren na šolskem šahovskem prvenstvu v Montecatiniju. Od leve: Maja, Mojca, Ivana in Urška. Zgoraj v okvirčku Lejla Juretič.

Turnir na plaži v Taormini.

zavoda Zois ravno ob tej priložnosti spoznale z di-jakinjami in profesorji zavoda Pugliatti iz Taormine na Siciliji; z njimi smo se namreč srečali na šolskem državnem prvenstvu, ki je letos potekalo v Montecatini v Toskani. S šolo sem se sicer že večkrat uvrstila na državno prvenstvo in tako obiskala kar nekaj italijanskih krajev: Spoleto v Umbriji, Caorle

in Palermo. Letos pa smo s šolo s Sicilije organizirali tudi izmenjavo: poleti jih je naša ženska šahovska ekipa obiskala na jugu, septembra pa smo jih mi gostile tukaj v Trstu. Med našim bivanjem v Santi Teresi, vasici blizu Taormine, smo se kopale v čudovitem morju, spoznavale tamkajšnje znamenitosti in se seveda tudi udeležile šahovskega turnirja. To je bila res lepa izkušnja, saj smo dobile priložnost spoznati Sicilijo, smo se pa tudi spoprijateljile s šahovskimi soigralkami. Šah je torej tudi odlična priložnost za kako potovanje in za sklepanje novih prijateljstev, saj se z večino deklet iz svoje kategorije kar pogosto vidavam na raznih okoliških turnirjih. Letos pa predvsem komaj čakam na šolsko prvenstvo – v upanju, da se seveda s svojo ekipo uvrstim in spet vidim svoje prijateljice iz Taormine. Če pa bi se kdo od bralcev želel udeležiti šahovskega krožka, je toplo vabljen na Opčine, kjer imamo letos že tretje leto šahovski krožek vsako soboto zjutraj od 10.00 do 12.00 za osnovno in srednjo šolo ter za bijenij višje šole.

Mojca Petaros

NASVETI ZA ZALJUBLJENCE MISS MARY LUNE

Biti moraš prepričana, da si najlepša!

Diplomirana Miss Mary Luna, svetovalka za zaljubljene, skoraj zaljubljene, večno zaljubljene in še in še ..., odgovarja na vprašanje Polonce z Gornjega konca.

Polonca: Presneto sem zatreskana v svojega fanta, ko pa njegov pogled pade na mimoidoča dekleta, me zgrabi tak bes, da bi mu polila joto na glavo. On pravi, da gleda druge, da se prepriča, kako so one grde. Naj mu verjamem?

Mary Luna: Ko letajo metulji v želodcu (nikoli nisem razumela, če dnevni ali nočni ... srčno upam dnevni, saj so bolj pisani hahahahaha ...), je pač tako!

Da, prav tako, draga moja oboževalka, nežna dušica, sanjava ptičica, ti, prav ti, da, prav o tebi govorim, ki si se zazrla v fanta svojih sanj ... Visok, modeliran od pet do glave, svetlolas, temnolas, glavno, da ima polno las, ki z rentgenskim pogledom spravi tvoj organizem oziroma metabolizem v totalno evforijo (adrenalinsko stanje = večkratno posluževanje najbližjega wc-ja). In to, kar se dogaja tebi, draga bralka mojih nepogrešljivih nasvetov (bolje biti manj skromen kot idiot), se lahko zgodi le enkrat v življenju, vsak dan ali pa nikoli. Prvi moj nasvet je, da moraš biti totalno prepričana v svoj brezhibni zunanji videz. Ni važno, da si lepa, važno je, da se ti vidiš lepa. Z 20 cm visokimi petami, mini krilcem ter fuksija kljukasto zaokroženimi nohti bodo

tvojemu ljubčku odpovedali možgani, bodi prepričana, v dobro ali v slabo. Ti zagotovim, kdor išče, ga najde oziroma dobi ... večkrat tudi po glavi. Iz tvojega pisma je razvidno, da si v stanju najgloblje blaženosti. To je zgolj slepa ljubezen, draga neizkušena deklica. Ti, ki si se zastrmela v tega dvometrskega princa (bah), ki te je z diagonalnim pogledom ujel v kletko popolne idile, se mar kdaj vprašaš, ali je ta nekdanji deček postal zrel fant? O tem, kdaj postane moško bitje zrelo, imam precej dvomov. Nasvet, ki velja zate, ampak tudi za ostala dekleta, je, da je treba izbirati fante, ki nosijo očala. Edina rešitev, ko gleda za ostalimi dekleti, je, da mu pobarvaš očala. Ne bo gledal tebe, ampak niti druge. Ti pa ... hahaha, boš itak vedno najlepša! Toplo priporočam, da imate v svoji torbici črno akrilno barvo.

Ne zamudite naslednjih člankov, naše boste odgovor na vsa svoja vprašanja!

Vedno na razpolago,
vaša Mary Luna
Bye, bye!

Z gostovanja na Madžarskem polni energije za organizacijo seminarja na domačih tleh

Si Madžarsko predstavljate le kot ravninsko in pusto deželo? Ste morda prepričani, da živijo na Madžarskem le čistokrvni Madžari, razen morda Romov in manjšin v obmejnih predelih? Najbrž smo bili o tem zmotno prepričani tudi člani mednarodnega krožka MOSP-a, preden bi se podali na vsakoletni YEN-ov jesenski seminar, ki ga je tokrat gostila Baranya, dežela stoterih presenečenj na jugu Madžarske.

ODKRIVANJE DEŽELE STOTERIH PRESENEČENJ

Baranya se je namreč izkazala za pretežno gričevnato območje, ki je v zgodnjejesenskih barvah žarelo v vsej svoji lepoti. Pecs, njeno glavno mesto na meji med srednjeevropskim in balkanskim prostorom, ima svoje temelje v antiki, iz katere se je ohranila rimska metropola. O njegovem razcvetu v srednjem veku pričajo ustanovitve prve univerze na Madžarskem v 14. stoletju ter sloves humanista Juliusa Panoniusa, doma prav iz Pecs, medtem ko nas mošeja na glavnem trgu spominja na obdobje turškega nadvladanja. Pecs, ki si je prislužilo naziv 'mesto brez meja', je danes pravi simbol večkulturnosti, saj prebiva v mestu in okolici kar devet manjšin, med najbolj številnimi so Nemci, Romi, Srbi in Hrvati.

ZGODOVINA DONAVSKIH ŠVABOV

Mospovci smo na jesenskem seminarju prišli v stik z Nemci na Madžarskem, torej v tej državi živim delom večje skupine donavskih Švabov. Ti živijo na širšem območju Vojvodine, Bačke, Slavonije, Szatmarja, Transilvanije, torej še v sosednjih Romuniji in Srbiji. Glavni selitveni val donavskih Švabov, ali kot jih s šaljivim vzdevkom imenujejo Paprika-deutsche, sega v 17.–18. stoletje, ko je habsburška monarhija podpirala priseljevanje Nemcev na omenjena območja, saj so bila po številnih spopadih s Turškim cesarstvom povsem opustošena. Skupnost Nemcev na Madžarskem se je kmalu utrdila, saj so Nemci imeli v rokah krajevno industrijo in vodili gospodarstvo vse dežele, kar je botrovalo tudi njihovem kulturnemu razcvetu. Po pomladi narodov in z uveljavitvijo dualistične avstro-ogrske monarhije pa se je madžarski nacionalizem tako okrepil, da so nad Nemci začeli izvajati raznarodovalno politiko. Manjšina pod pritiskom je kmalu začela iskati pomoč pri nacistični Nemčiji, režim pa je z interesom podpiral na Balkanu živeče Nemce, ki so sestavljali veliko večino tamkajšnjih bataljonov. Donavski Švabi so si tako v povojni Jugoslaviji prislužili vzdevek kolaboracionistov, njihova zemlja je bila razlašena in mnogo jih je pomrlo

v delovnih taboriščih. Prav tako se je Madžarska morala pod pritiskom Sovjetske zveze odločiti za izobčenje Nemcev, ki so bili prisiljeni, vrniti se v Nemčijo ali pa so se množično odselili v Ameriko ali Avstralijo. Pritisk nad nemško manjšino se je začel postopno manjšati z nastopom bolj blagega 'gulaš komunizma'; res pa je, da so se ostale pravice, kot recimo šolanje v nemščini, uveljavile le počasi, od osemdesetih let dalje. Posledično se je število Nemcev na Madžarskem od prvotnega milijona v 18. stoletju zmanjšalo na približno 200.000 do 220.000, od katerih se je le 38.000 izreklo, da je nemščina njihov materni jezik.

JESENSKI SEMINAR YEN – Z MEJAMI ALI BREZ NJIH?

Jesenski seminar je gostil GJU, Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher, skupnost mladih Nemcev na Madžarskem, ki je z organizacijo seminarja obeležila svojo 25. obletnico delovanja. Dogodek je potekal pod geslom 'With or without borders', saj so organizatorji s temi besedami podčrtali bogastvo Baranye, kjer tvori vsaka izmed devetih manjšin močno politično, jezikovno, kulturno in gospodarsko skupnost. Tam živeče manjšine danes kljub številnim trenjem v zgodovini in kljub močni navezanosti vsaka na svoje jedro mirno sobivajo in ponujajo Evropi pravi zgled širjenja lastnih obzorij z idealom večkulturnosti. Mospovci smo z veseljem spoznali, da je imel dogodek precejšen odmev v lokalnih medijih, tako v manjšinskih kot večinskih časopisih in televizijskih oddajah. Poleg tega smo bili navdušeni nad tem, da so nam organizatorji predstavili svojo zgodovino in nam s posrečeno izbiro programa omogočili, da pridemo dejansko v stik z nemško manjšino na Madžarskem. Najbrž izvirata ponos in potreba, da so pokazali svoje kraje, tradicijo, zgodovino in svoje ljudi iz tako rekoč komaj končanega

boja za obstoj in za svoje pravice. Ta pristop se je zdel nam, Slovencem v Italiji, bolj naraven od recimo ravnanja Frizijcev na Nizozemskem. Ko smo se namreč udeležili velikonočnega seminarja pri frizijskem FYK-u, se organizatorji niso tako obremenjevali s prikazom zgodovine manjšine, prav tako smo imeli vtis, da pojmujejo večjezičnost bolj kot vrednoto, kot zanimanje za raznolikost, bogastvo multikulturnosti in manj kot ponos, sočkanje s stvarnostjo lastne skupnosti, kot zavest o preteklosti in pravico do identitete.

OD "PRAZNIKA CMOKOV" DO ZANIMIVIH DELAVNIC

Tako so nam organizatorji jesenskega seminarja postregli s tipičnim folklornim večerom, na katerem je zaplesalo ducat mladih v raznobarnih nošah ob spremstvu manjše godbe na pihala, ki so jo ravno tako sestavljali mladi glasbeniki. Očitno bolj alpski prizvok so imele pesmi, ki nam jih je v živo zaigral ansambel v penzionu, pa tudi popevke na krajevnem 'Gözzgombos festivalu' – prazniku cmokov, na katerega so nas zadnji večer organizatorji peljali, t.j. na vaško veselico med svoje ljudi. Nikakor ne gre pozabiti še na krasen penzion v sklopu konjskega ranča v bližini mesteca Orfű. Od tod se je razprostiral krasen razgled na pašnike in na gričevje Mecsek, nemški lastniki pa so nam postregli z marsikatero tipično dobroto in z obilico prijaznosti.

Kot že povedano, so udeleženci osrednje delavnice pod mentorstvom krajevnih strokovnjakov razpravljali o mejah. Glede na svoj izvor so med sabo delili izkušnje, ki so odražale vlogo mej v območjih, iz katerih so prihajali. Teme so se lotili tako iz fizičnega kot iz sociološkega vidika, meje pa so obravnavali tudi kot osebnepregrade, ki si jih postavljamo pri spoznavanju in sprejemanju bližnjega. Predelano znanje so razbremenili ob njegovem prikazu v obliki stripa. Na Madžarsko je prispela tudi ekipa Language Diversity, skupina mladih, ki delujejo pod isto-

(dalje na 8. strani) ➡

imensko kampanijo in ki pod pokroviteljstvom Komisije Evropskih skupnosti podpirajo večjezičnost v Evropi. Delo na terenu jih je popeljalo do številnih krajevnih šol, kjer so šolarčki in dijaki spoznavali jezikovno raznolikost med članicami YEN-a.

Seveda ni šlo brez uradnega dela programa, to je zasedanja predstavnikov držav članic in pa treh YEN-ovih delovnih skupin: Communication, Enlargement in Politics. Člani delovnih skupin so mladi, ki pripadajo eni izmed včlanjenih organizacij, in ki niso v stiku z YEN-om le na treh letnih seminarjih, ampak sodelujejo z organizacijo vse leto. Vanj sta bili med seminarjem izvoljeni tudi članici MOSPa Erika Tomsič in Samantha Gruden. Skupina za Communication se je v Pecu osredotočila na pisanje poročila o YEN-ovih aktivnostih, prav tako so njeni člani posodobili spletno stran. Enlargement je skupina, ki se poteguje za to, da bi razširila paleto ljudi, ki pozna YEN. Na seminarju se je ubadala s pozivanjem t. i. "spečih" članic, zlasti manjštevinskih in pomanjkljivo organiziranih manjšin, za katere je včasih sodelovanje z YEN-om temeljnega pomena za zavest o svoji pripadnosti in za obstoj kakega manjšinskega društva. Prav tako je bil govor o novincih, kako nove članice na najboljši možen način vključiti v YEN. Delovna skupina Politics pa je načrtala glavne poteze nabito polnega programa za naslednje leto, v katerem bo YEN obeležil trideseto obletnico delovanja.

PRIHODNJE LETO YEN-OVA 30-LETNICA

V luči tega pomembnega jubileja si je YEN zadal tri glavne cilje. Delovne skupine bodo pot, ki jo je YEN prehodil od ustanovitve do danes, prikazale na razstavi, ki bo na ogled med velikonočnim seminarjem, glavnem letnem srečanju včlanjenih organizacij, pri nemški manjšini na Poljskem. Člani delovnih skupin bodo postavili temelje dokumenta 'YEN White paper on minority rights', to bo poročilo o stanju posameznih manjšinskih organizacij, v katerem se bodo odsevale podobnosti in razlike v pojmovanju aspektov, kot so pripadnost, jezik,

folklor, izobrazba med posameznimi manjšinami. Prav tako bodo v poročilu tudi uokvirili sredstva in ustanove, ki jih imajo manjšine na razpolago, med drugim medije, društva, izobraževalne in vzgojne ustanove, politične predstavnike, finančna in druga sredstva; prikazali pa bodo nenazadnje tudi težave, s katerimi se posamezna manjšina sooča, kar bi potem omogočalo postavljanje vseevropskih standardov in predvsem strategij za podporo in pomoč manjšinam. Poleg tega se je YEN-ovo vodstvo odločilo, da je nastopil čas, da začne YEN krepiti stike tudi z manjšino Romov, saj lahko s svojo dolgoletno izkušnjo v delovanju na področju manjšinskih tematik ponudi Komisiji Evropskih skupnosti konkretno pomoč pri izoblikovanju programov za vključevanje Romov.

MOSP PRIPRAVLJA PRESENEČENJE

Sedaj, ko smo izčrpno poročali o dogajanju na nepozabnem jesenskem seminarju, pa imamo člani mednarodnega krožka MOSPa še presenečenje za cenjene bralce. Člani delovnih skupin YEN-a se bodo sestali konec februarja, da bi načrtovali konkretizacijo načrtov, ki so si jih začrtali za sezono. Usposabljali se bodo, da bodo lahko potem vodili dogajanje na seminarjih, ki se jih lahko udeležijo vsi mladi iz včlanjenih organizacij. Nazadnje bodo koordinirali doprinose posameznih članic pri izvedbi načrtov za leto 2014. Člani mednarodnega krožka MOSPa smo se z YENovim odborom odločili, da bomo ob zadostni meri finančnih sredstev na domačih tleh – to se pravi v našem zamejstvu – gostili ta uvodni dogodek z nazivom '30 years Kick-off!'. Veseli bomo sodelovanja vseh mladih, vsakovrstne podpore in pomoči pri organizaciji srečanja. Prav tako bomo s celotno slovensko narodnostno skupnostjo z veseljem delili čast, ki jo bo imela naša manjšina ob organizaciji tovrstnega dogodka evropskih razsežnosti!

Števine druge vsebine so Vam na voljo na spletnem naslovu www.facebook.com/TudiMiSmoYen.

Samantha Gruden

